

СКАЧОК «КЕЛЬЦКАГА ТЫГРА»

Як Ірландыі ўдалося стаць сусветным лідарам эканамічнага росту?

Валавы ўнутраны прадукт Ірландыі вырас летась на 26,3 працэнта, паведамляе Цэнтральнае ўпраўленне статыстыкі гэтай краіны. Па абноўленых звестках ведамства, у 2015-м аб'ём ВУП склаў 243,9 млрд супраць €193,1 млрд годам раней. Паводле папярэдніх звестак лічылася, што летась эканоміка Ірландыі вырасла толькі на 7,8 працэнта, што таксама было найлепшым паказчыкам сярод краін ЕС. Прырост ВУП краін еўразоны, напрыклад, склаў толькі 1,6 працэнта. Прырост валавога ўнутранага прадукту Ірландыі аказаўся самым высокім з зафіксаваных у 2015 годзе ва ўсім свеце. Па інфармацыі Міжнароднага валютнага фонду, больш чым 10-працэнтны прырост эканомікі ў мінулым годзе паказала толькі Эфіопія (+ 10,2%), а ВУП Палау і Папуа Новай Гвінеі выраслі на 9,4% і 9% адпаведна. Пры гэтым валавы ўнутраны прадукт ЗША летась вырас на 2,4%, Германіі — на 1,5%, Вялікабрытаніі — на 2,2%, Японіі — на 0,5%, Кітая — на 6,9%. Як жа «кельцкаму тыгру» ўдалося абагнаць усіх?

Варыянт для Эйрэ

Спачатку колькі ключавых фактаў з найноўшай гісторыі. У снежні 1921 года быў падпісаны мірны дагавор паміж Вялікабрытаніяй і Ірландыяй. «Ізумрудны востраў» атрымаў статус дамініёна (так званая Ірландская Свабодная дзяржава), праўда, за выключэннем шасці найбольш развітых у прамысловым плане паўночна-ўсходніх графстваў (Паўночная Ірландыя) пераважна пратэстанцкіх, якія заставаліся ў складзе Злучанага Каралеўства. Аднак Вялікабрытанія захоўвала на тэрыторыі Ірландыі ваенныя базы, права на атрыманне «выкупных» плацяжоў за колішнія ўладанні англійскіх лендлордаў. У 1937 годзе краіна прыняла афіцыйную назву «Эйрэ».

У 1949 годзе Ірландыя абвешчана незалежнай рэспублікай. Было заяўлена аб яе выхадзе з Брытанскай Садружнасці. На той час гэта была адна з найбяднейшых краін Старога Свету з насельніцтвам 2,8 мільёна чалавек. Прычым колькасць жыхароў заўважна змянялася — адсюль з'яжджалі людзі ў пошуках лепшай долі. Толькі ў 1960-х спынілася эміграцыя з Ірландыі і тут быў адзначаны прырост насельніцтва. У 1973 годзе краіна стала членам Еўрапейскай эканамічнай супольнасці. У 1990-х гадах Ірландыя ўступіла ў перыяд хуткага эканамічнага росту, які доўжыўся да 2007-га. Для апісання эканомікі Ірландыі ўжываўся тэрмін «Кельцкі тыгр». З 1996 па 2007 год ВУП краіны павялічваўся ў сярэднім на 7,1% у год, што пераўсёла не толькі сярэднія сусветныя паказчыкі (3,2%), але і дасягненні хуткарослых азіяцкіх краін (4,3%).

Аднак сітуацыя змянілася. Цяпер ужо ўсе неяк забыліся, што яшчэ некалькі гадоў таму Ірландыя разам з Грэцыяй і Партугаліяй лічылася «паршывай авечкай» Старога Свету. Да поўнамаштабнага крызісу на «Ізумрудным востраве» прывяла фінансавая «бурбалка», якая лопнула на рынку нерухомаасці. З надыходам сусветнага фінансавога крызісу 2008 года эканоміка Ірландыі адчувала рэзкі спад, звязаны з памяншэннем экспарту, праблемамі ў будаўнічай галіне і банкаўскім сектары. Паводле звестак МВФ, у 2008 годзе эканоміка краіны ўпала на 3,5%, у 2009-м — на 7,6%,

што стала максімальным «мінусам» за ўсю гісторыю краіны. Восенню 2010 года ад наступстваў сусветнага фінансавога крызісу моцна пацярпелі банкаўскі сектар, рынак нерухомаасці і бюджэт краіны. Урад быў вымушаны скараціць некалькі тысяч працоўных месцаў, знізіць зарплату, увесці новыя падаткі, а таксама звярнуцца па дапамогу да Еўрасаюза і МВФ.

Пяць гадоў таму Ірландыя была адным з атрымальнікаў фінансавай дапамогі так званай «тройкі» крэдытараў, якая складаецца з ЕС, ЕЦБ

лі атрымліваем вялікае павелічэнне актываў», — растлумачыў Bloomberg прадстаўнік ЦУС Майкл Коналі. У паведамленні ірландскага Мінфіна адзначаецца, што новыя звесткі аб росце ВУП палепшаць і іншыя макразэканамічныя паказчыкі Ірландыі. У прыватнасці, дэфіцыт бюджэту скараціцца да 1,9% ВУП, а ўзровень дзярждоўгу — да 79% ВУП.

Эксперты звязваюць рэзкі рост ВУП Ірландыі з пераносам у гэтую краіну штаб-кватэр буйных міжна-

(Еўрапейскага цэнтрабанка) і МВФ. Тады для выратавання буйных банкаў, большая частка якіх з-за крызісу збанкрутавала, спатрэбілася больш за 64 млрд еўра. За паўдзсяцігоддзе ірландцам у адрозненне ад калег па няшчасці не толькі ўдалося вылезці, але зноў выйшлі ў еўрапейскія і нават сусветныя лідары па эканамічным росце.

Цудадзейныя актывы

Найбольш істотны ўклад у рэкордны рост ВУП — за прамысловасцю і будаўнічай сферай. Аб'ём іх вытворчасці вырас на 87,3% — €46,5 млрд да €87,1 млрд. Астатнія галіны таксама дэманстравалі рост. Паводле звестак упраўлення статыстыкі, ён вагаўся ад 5,7 да 10,4%.

«Мы вельмі маленькая эканоміка, і вось што здараецца, ка-

родных карпарацый, прыцягнутых нізкімі стаўкамі падатку на прыбытак. Калі штаб-кватэра буйной групы кампаній атрымлівае статус рэзідэнта, увесь прыбытак такой групы ўключаецца ў валавы нацыянальны даход. Эканаміст Джым Паўэр заявіў ірландскаму выданню The Irish Independent, што гэта «бессэнсоўныя паказчыкі», бо рэзкі рост абумоўлены ростам «разавых фактараў», на яго думку, пакуль складана казаць аб рэальным росце, варта лепш разабрацца ў бягучай сітуацыі. «Нам трэба глядзець на беспрацоўе, падатковыя паступленні, узровень спажывання і спажывецкай упэўненасці», — адзначае Паўэр.

Міністр фінансаў Ірландыі Майкл Нунэн упэўнены, што ірландская эканоміка працягвае расці. Паводле яго слоў, дзякуючы росту ВУП Ірландыя цяпер атрымала доступ да тан-

крэдытаў і ёй зараз не трэба даказваць уласную фінансавую стабільнасць. Нунэн, у прыватнасці, адзначае, што знешні доўг Ірландыі цяпер складае 80% ВУП супраць 88% у папярэднім прагнозе.

Ірландыя часта называецца падатковым раем, хоць улады краіны сцвярджаюць, што гэта не так. Тут прагрэсіўная падатковая шкала, аднак верхня планка карпаратыўнага падатку складае толькі 12,5%, у той жа час у ЗША кампаніі плацяць значна больш — 35%. Прывабныя ўмовы для развіцця бізнесу сталі прычынай таго, што амерыканскія кампаніі пачалі паступова сыходзіць у Ірландыю. Напрыклад, амерыканская фармацэўтычная кампанія Pfizer абвясціла аб зліцці з ірландскай Allergan, пазначыўшы свае планы перанесці штаб-кватэру ў Ірландыю, адзначае выданне Los Angeles Times. Гэта дапаможа Pfizer пазбегнуць выплаты падаткаў на суму \$148 млрд, паводле звестак арганізацыі Americans for Tax Fairness. Яшчэ адна амерыканская карпарацыя, звязаная з Ірландыяй, — гэта Apple, якая зарэгістравала звыш \$180 млрд афшорнага прыбытку праз свае міжнародныя філіялы, што дапамагло кампаніі пазбегнуць выплаты падаткаў у ЗША на суму \$59,2 млрд паводле справядзачы арганізацыі Citizens for Tax Justice. І яны не адны: больш за чвэрць кампаній са спіса Fortune-500 маюць філіялы ў Ірландыі.

ІТ плюс

сельская гаспадарка

Да пачатку XXI стагоддзя ключавымі галінамі эканомікі Ірландыі сталі фармацэўтыка, вытворчасць медыцынскага абсталявання, інфармацыйныя і медыявытворчыя тэхналогіі, машынабудаванне, харчовая прамысловасць. Электронная прамысловасць у Ірландыі надзвычай развітая. Яна складаецца з наступных сектараў — камплектуючыя, камп'ютары, паўправаднікі, распрацоўка і вытворчасць праграмаў забеспячэння, тэлекамунікацыі і інфармацыйныя камунікацыі. Па агульным аб'ёме вытворчасці ў гэтых сектарах Ірландыя ў топ-20 у свеце.

Як заўважаюць спецыялісты, краіна мае перавагу перад сваімі еўрапейскімі суседзямі дзякуючы значным інвестыцыям з ЗША, нізкім выдаткам вытворчай і гандлёвай дзейнасці, вялікай гнуткасці работнай сілы, высокаму ўзроўню прадукцыйнасці і існаванню цесных сувязяў паміж навучальнымі ўстановамі і прамысловымі прадпрыемствамі. У Ірландыі знаходзіцца даччыныя прадпрыемствы шасці найбуйнейшых сусветных вытворцаў ІТ-сферы — IBM, Intel, Hewlett Packard, Dell, Oracle, Microsoft, а таксама яшчэ каля 300 буйных мясцовых кампаній, якія разам даюць каля трэці ўсяго экспарту краіны. Таксама ў Ірландыі размешчана мноства буйных вытворцаў фармацэўтычнай прадукцыі — Liptor, Zocor, Weyth, Schering-Plough, Merck & Co., Pfizer, Novartis, Allergan, GlaxoSmithKline. А таксама некалькі кампаній па вырабе медыцынскага абсталявання — Boston Scientific,

Becton Dickinson, Bausch & Lomb, Abbott, Johnson & Johnson і Striker. Большая частка фармацэўтычных заводаў знаходзіцца ў паўднёвай частцы Ірландыі. Прыкладна трэць са 150 кампаній, якія выпускаюць фармпрадукцыю, — невялікія мясцовыя фірмы. Яны вырабляюць, у асноўным, джынерыкі, вітаміны і біялагічныя актыўныя дабаўкі, а таксама выконваюць заказы замежных вытворцаў.

У сферы машынабудавання найбольш развіта галіна па вытворчасці сельскагаспадарчага абсталявання. Некалькі ірландскіх кампаній з'яўляюцца сусветнымі лідарамі ў гэтых сектарах, іх прадукцыя выкарыстоўваецца ў жывёлагадоўлі, малочнай прамысловасці, раслінаводстве. Лёгкая прамысловасць у Ірландыі прадстаўлена ў асноўным малым і сярэднім бізнесам, а экспарт індустрыі ў цэлым складае 1 млрд еўра ў год. Традыцыйна на высокім узроўні развіццё сельскай гаспадаркі.

Турызм у Ірландыі з'яўляецца адным з важных сектараў эканомікі, бо краіну штогод наведвае больш чым 6,2 млн чалавек, што прыкладна ў 1,4 раза больш, чым колькасць уласнага насельніцтва Ірландыі. У турыстычнай галіне краіны занята больш за 200 тысяч чалавек, а штогадовы прыбытак ад турызму складае каля €5 млрд. У 2011 годзе чытачы Lonely Planet прызналі Ірландыю «лепшым месцам для адпачынку ў свеце», горад Корк — адным з дзясці найлепшых гарадоў свету, а ірландскі сайт DiscoverIreland.com быў названы найлепшым турыстычным сайтам у свеце. Большасць турыстаў, якія наведваюць Ірландыю, прыежджаюць з Вялікабрытаніі, ЗША, Германіі і Францыі.

Дзякуючы росту ВУП Ірландыя цяпер атрымала доступ да таных крэдытаў і ёй зараз не трэба даказваць уласную фінансавую стабільнасць.

На думку аналітыкаў, сярод фактараў, якія забяспечылі «кельцкі эканамічны чуд» — уступленне ў Еўрапейскі саюз, інвеставанне ў інфармацыйныя тэхналогіі, тэлекамунікацыі, ахову здароўя і фармацэўтыку, міжнародныя і фінансавыя паслугі, вытворчасць праграмных прадуктаў, электронная камерцыя, інвестыцыі ў адукацыю, рэформа рынку працы і падатковай сістэмы, інвестыцыі з ЗША (у тым ліку ад амерыканцаў ірландскага паходжання), нізкія ўваходныя бар'еры, уключаючы моўны.

Вядома, цяперашнія тэмпы эканамічнага росту ў Ірландыі аstatняй Еўропе не сняцца нават у самых ружовых снах. Зрэшты, асцярожныя галовы перасцерагаюць Дублін ад празмернага аптымізму. У падобных выпадках часта існуе небяспека «перагрэву» эканомікі. Ёсць яна, вядома, і ў выпадку з Ірландыяй. Праўда, адзначаюць эканамісты, рызыка перагрэву невялікая. Цэны на нерухомаасць, крызіс на рынку якой і стаў галоўнай прычынай наймацнейшага крызісу ў 2008 годзе, зараз хутка растуць, асабліва ў вялікіх гарадах і сталіцы, але яны ўсё роўна яшчэ на 30% ніжэйшыя за тых, што былі ў 2007 годзе, напярэдадні крызісу.

Ірландскія ўлады з аптымізмам глядзяць у будучыню. Падставы для гэтага маюцца. Беспрацоўе, пераўсёўшы ў пачатку 2012 года 15%, знізілася да адзнакі 8,9%, а тэмпы эканамічнага росту дэманструюць рэкордин. Многія цяпер жартам кажуць, што «кельцкага тыгра» варта перайменаваць у «кельцкага фенікса» з-за ўмення Ірландыі з гонарам выкарасквацца з самых складаных эканамічных сітуацый.

Захар БУРАК.
burak@vziasda.by

